

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Параскева Манчева, д.м.н.,
Медицински университет „Проф. Д-р Параскев Стоянов“ – Варна,

на дисертационния труд на *Диана Гочева Господинова* в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление, 7.1. Медицина, по специалност „Съдебна медицина“, с тема на дисертационния труд „Ролята на медицинската помощ при определяне на медико-биологичната квалификация на телесни повреди“.

1. Общо представяне на процедурата

Съгласно Заповед № 4085/14.12.2022г. на Ректора на МУ-Варна, съм определена за член на Научното жури и да подготвя Рецензия относно научния труд в изпълнение на докторската програма по Съдебна медицина. Комплектът от материали на хартиен/електронен носител, който получих в срок напълно съответства на изискванията на процедурата за придобиване на ОНС „Доктор“, съгласно Правилника на МУ-Варна. При подробното ми запознаване с тях не установих нарушения на процедурата по присъждане на ОНС „Доктор“.

2. Кратки данни за кариерното развитие на докторанта

Диана Гочева Господинова е родена на 23 май 1969 г. в гр. Стара Загора. През 1994 г. завършва медицина в МУ-Варна. Професионалният ѝ път започва в ОБ-Казанлък като лекар-ординатор. Последователно натрупва опит по съдебна медицина към ДКЦ „Св. Марина“-Варна, а от 2011 г. до настоящия момент е лекар-специалист по съдебна медицина в Клиниката по съдебна медицина на УМБАЛ „Св. Марина“-Варна.

Академичната кариера на Диана Господинова започва през 2022/2023г. като хоноруван асистент към Катедрата по обща и клинична патология, съдебна медицина и деонтология на МУ-Варна. През 2021 г. е зачислена като докторант в самостоятелна форма на обучение по докторската програма „Съдебна медицина“, в област на висше образование 7.Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, с тема на дисертационния труд „Ролята на медицинската помощ при определяне на медико-биологичната квалификация на телесни повреди“. В следващите години изпълнява последователно всички дейности, предвидени в индивидуалния учебен план, полага успешно изпитите по него и е отчислена с право на защита през м. март 2023 г.

Ангажираността с темата за ролята на медицинската помощ при определяне на медико-биологичната квалификация на телесни повреди проличава в научните разработки на докторантката. През последните пет години тя изнася резултатите от работата си на 100 rokov ustavu sudneho lekarstva, Bratislava (2019), публикува две статии във Folia Societatis Medicinae Legalis Slovacae (2019).

Диана Гочева Господинова членува в Български лекарски съюз, Българско дружество по съдебна медицина, вещо лице е към варненски Апелативен съд, ползва английски и руски езици.

3. Актуалност и значимост на дисертационния труд

Дисертационната теза изследва актуален и значим за страната проблем, свързан с ролята на медицинската помощ при определяне на медико-биологичната квалификация на телесни повреди. Темата безспорно е както актуална, така и дисертабилна и е обоснована от докторантката чрез поставените в изследването цел и задачи. Трудът е уникален за страната в областта на разглеждания проблем със значителни теоретично-познавателни и практико-приложни приноси с оригинален характер и запълва празнотата в тази сфера на научното познание и практика.

4. Структура на дисертационния труд, литературен обзор, представяне на собствените резултати от изследването

Дисертационният труд е представен в общ обем от 189 страници. Структурата му е логично конструирана и включва: въведение, литературен обзор, дизайн на емпиричното изследване (цел, задачи, хипотези, обект, предмет, материал, методи на изследването), резултати и обсъждане. Представени са основните изводи и заключението, оформени са приносите и препоръките. В пет приложения са представени скалите за оценка, приложени в проучването. Научната разработка и нейните резултати са добре онагледени с 30 таблици, 30 фигури и 3 фотоснимки. Библиографията обхваща 190 източника, от които на кирилица са 94, а на латиница са 96. Във *въведението* се разкрива същността на разглеждания проблем, неговата актуалност и обществена значимост. *Литературният обзор* е целенасочен, обстоен и добре структуриран. Демонстрирана е широка и актуална осведоменост на докторантката, както и способността ѝ за критична оценка, обобщаване, систематизиране, задълбочено анализиране и сравнително интерпретиране на научната литература и нормативните актове в изследваната област. Дисертационната разработка изследва ролята на медицинската помощ при определяне на медико-биологичната квалификация на телесни повреди. Литературният обзор разглежда същността и характеристиките на телесната повреда, лекарската

помощ при такива пациенти, медицинската документация като материал в досъдебните и съдебните производства и възможностите за оценка на травми и посттравмени състояния чрез скали.

Въз основа на литературния обзор в глава трета обосновано е предложен *дизайнът на научното изследване*. Методологията е подбрана адекватно на поставените задачи. Методите включват документално-съдържателен анализ на експертизи, както и скали за оценка на лекарската помощ при телесни повреди. Приложените *статистически методи* са подбрани удачно, съобразно търсените зависимости.. Всичко това гарантира надеждност на резултатите от собственото проучване и коректно извеждане на изводи от научната разработка, което е отличен атестат за изследователските възможности на Диана Господинова.

В дисертационния труд ясно са определени *обектът, предметът*, изведена е целта, заложи са три хипотези, формулирани са основните задачи на дисертацията. *Целта* на настоящия труд е ясно и точно дефинирана въз основа на задълбочения преглед на литературата и идентифицираните в литературния обзор нерешени проблеми. Поставени са *шест основни задачи*, насочени към постигане на основната цел – оценяване на ролята на лекарската помощ при определяне на медико-биологичната квалификация на телесните повреди и предлагане на критерии и алгоритъм за отразяването ѝ в съдебномедицинската експертиза. Те са логически последователни и обхващат в пълнота поставения проблем. *Работните хипотези* са ясно формулирани и са в съответствие на поставените задачи. В самостоятелна глава са представени и обсъдени *резултатите* от изследването.

В края на дисертацията са изложени *изводите*, посочени са *приносите и препоръките* на автора на научната разработка. *Използваните съвременни източници* илюстрират много добра литературна осведоменост и актуална информираност на автора. Значителна част от цитираната литература е от последните 5 години.

8. Резултати от собственото проучване

Анализът на резултатите насочва към необходимостта от осъвременяване на съдебномедицинската практика в нашата страна, която става все по-наложителна и предполага съответната инициатива на притежателите на специални знания в тази област от науката и в частност на съдебните лекари. Медицинската дейност се основава и съобразява изключително голям обем от законови и етични норми, нарушаването на които също се определя и осъжда като правонарушение, значително по-тежко от частните случаи на посегателство срещу личността. Възможността за промяна е в периодичната

актуализация на правно-медицинските квалификации със съвременното развитие на медицинската наука и практика, приложени при конкретните режими, условия и капацитети на лечебното заведение, оказващо медицинска помощ.

Докторантката установява, че към настоящия момент не съществува алгоритъм, който да проследява и разяснява процеса на диагностика и лечение спрямо пациентите с виновно увредено здраве. В голяма част от съдебномедицинските експертизи не се открива (дори и в минимален обем) оценъчния елемент за лекарската помощ - обем, специфика, сложност, квалификация на изпълнителите и ниво на организация като цяло. В експертизите не се извършва съпоставка между тежестта на травмата, критичността за живота на пострадалия и наличния ресурс за преодоляване на последиците и възстановяване на здравето. Всички тези първоначални изводи потвърждават изказаните не веднъж становища за липса на обективни критерии, на които да се основава експертната медицинска дейност и поради тази причина и тя самата също остава неподобаващо приемана и оценена.

Представените резултати от собственото проучване на Диана Гочева Господинова и тяхното обсъждане са изчерпателно представени и структурирани според поставените задачи. Прецизността на планирането и вещината на изпълнение на задачите са доказателство за значителния теоретичен и практически опит на докторантката в областта на съдебната медицина.

9. Изводи на дисертационния труд

Изводите са ясно формулирани, следват поставените изследователски задачи и логически произтичат от получените резултати. Установява се, че медицинската дейност е основният фактор, оказващ влияние в полза възстановяване и подобряване на състоянието на пациента след нанасяне на телесна повреда, а като засегнат обществен ресурс тя по никакъв начин тя не бива калкулирана при осъждането на обществено опасни деяния.

10. Приноси на дисертационния труд

Трудът има значителни приноси, които обогатяват и осъвременяват съществуващите познания по този малко изследван у нас проблем. Дисертационният труд е с теоретико-познавателни и приложно-практически приноси, значими за теорията и практиката. Трудът е написан на висок научен стил, с прецизност в изложението и интерпретацията, демонстрирана в хода на цялата разработка. Резултатите от дисертационния труд могат да бъдат използвани при създаването на алгоритъм за отразяване на лекарската помощ в съдебномедицинските експертизи, касаещи нанесени телесни повреди.

Крайните резултати са свързани с приемане на консенсусни решения относно най-често срещаните противоречия в съдебномедицинската експертна практика при интерпретацията на телесните повреди на база обективни критерии произлизащи от медицинската дейност.

11. Оценка на автореферата

Авторефератът е изготвен според изискванията и в синтезиран вид отразява напълно съдържанието на дисертационния труд. Развит е в обем от 62 страници, много добре онагледен с високоинформативни 23 фигури и 27 таблици. Към него е добавен списък с три публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

12. Публикации по темата на дисертационния труд

По темата на дисертацията Диана Господинова е представила три пълнотекстови публикации, чиято тематика е изцяло в полето на разглеждания в дисертационния труд проблем. Статиите са разработени в широк авторски колектив, включващ научния ръководител.

13. Критични бележки и препоръки

Критични бележки относно изпълнението на целта посредством решените задачи и доказването на хипотезата нямам. Необходимо е докторантката да представи резултатите от дисертационния труд в списания, реферирани и индексирани в световна база данни.

Заклучение

Представеният дисертационен труд е на актуална и значима тема, изпълнен прецизно и на високо методично ниво, оригинален, предоставя нови знания, включва собствен научно-изследователски опит и значими теоретико-познавателни и приложно-практически приноси. Дисертацията напълно покрива изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (2018), Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна.

Оценката на всички достойнства на дисертационния труд ми дават основание да гласувам положително за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ на Диана Гочева Господинова в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, по специалност „Съдебна медицина“.

26.04.2023 г.
гр. Варна

Рецензент:
(проф. д-р Параскева Манчева, д.м.н.)